

mislite, da že vse znate. Ne delajte semena iz kokonov tacih gosenic, ki niso bile do čistega zdrave. To škoduje vam samim in celi deželi! Potrpite raji, da bolezen sviloprejk neha, vsaj ne bo večno trajala. Haberlandt v svoji knjigi „Neue Beiträge zur Seidenraupenkrankheit. Wien 1868 stran 35“ trdi, da se je bolezen začela leta 1688. po Laškem in končala leta 1710.; v drugič jih je sopet obiskala leta 1749. in se poslovila leta 1756., in tako odlazi tudi ta.

Vsaki pot izberite kokone do čistega od mehkih, dvojnih, rujavih in onih, ki so med pređenjem v mešičkih poginili in razlili (po italijansko „bombonati“), kajti ti nimajo večje cene nego od 20 do 35 soldov. Čisto blago ima ceno, mešano nobene. Posebno škodo imaš pa po teh pri moritvi in prevaževanju, ker ti 10 mehkih in razlitih lahko polovico pridelka pokvari.

Ne morite kokonov ne v peči ne na solncu, zato ne, ker v peči jih zacvrkneš in nit ti ne bo nikoli več tekla; — na solncu se pa tudi nit tako pokvari, da izvedenec brž pozná, da so bili na solncu umorjeni. Fabrike poskušajo, ako niti tečejo, predno ti kak kup obljudijo. Ne čakaj z moritvo, da ti že čez 2 do 3 dni metulji ven lezejo, zato, če kupec to zapazi, ne bo jih nikoli rad kupil. Gosp. Lenasi za take še obljuditi ni nič hotel, ker je nit že pokvarjena. Metulj že dva dni poprej gristi začne, predno ven pride. Morite jih le na vodeni soparici; ali so umorjeni, se lahko pozná, samo da enega prerežeš in ogledaš, ali je srčna kri še tekoča ali ne; mrtev metulj ima le strjeno kri. Floret — žide ne jemlji od kokonov, zakaj po današnjih znajdbah mora pri kokonu ostati. Ne pustimo črvičev ali gosenic pred iz jajčic izlesti ko prve dni velikega travna, kakor letos, da jih ne bomo redili 62 dni namesti 28 dni. Čuda, da niso poginili, ker v poprejšnjih časih, če niso predli do 42. dneva, tudi ni bilo več koristnega iz njih.

Marsikaj bi še lahko potožil, kako sem si prizadeval, da je bistrumna deklica Milka, hčerka našega gosp. učitelja Sturm-a, se pri g. Treo-tu že prvo leto precej izučila sviloprejstva, da bi sčasoma bila dobra učiteljica drugim našim, ako bi se bila še drugo leto učila na stroške svilorejske naše Metliške družbe; al gosp. predsednik, ki je izprva vse obljudil, ni mi žalibog bil na pomoč potem, ko je čas prišel za to, in spodletela je družbi še subvencija, od sl. ministerstva kmetijstva za letos namenjena, ker gosp. predsednik zavoljo svoje komoditete ni lanskega računa položil.

Da pa svilorejci letošnjo slabo ceno svilnih pridelkov na tanko zvedó, naj jim naznamim kupni list svile (žide) in svilomešičkov (kokonov), katerega je Milanski časnik „Perseveranca“ razglasil, in kateri je iz Lijona na Francoskem edina mera vsemu Evropejskemu svilorejstvu. Tako-le piše:

Milan 10. malega srpana 1873. Pogled po letošnjem svilotržtvu: Tudi v začetku današnjega dne se ni nič premenilo; vse stoji v tisti situaciji poparjeno, kakor je bilo zadnji teden. V fabrikah vse čaka, da se poprejšnja tvarina prodá; letošnjega pridelka se zdaj še nič ne kupi.

Lijon 4. mal. srpana 1873. Prodaja svilnega blaga slaba, brez vse cene.

Lijon 5. malega srpana 1873. Ta teden je končal tiho; cena je šla nazaj.

Lijon 7. mal. srpana 1873. Kupčije svilne nikake, cena slaba.

Obrtniška zbornica Parmezanska razgláša, da svilomešički čisti, izbrani od mehkih, dvojnih, rujavih in ob preji poginulih (bomboneti), so bili prodani na sejmu v Parmi tako-le:

1 kilo semena:
lepih mešičkov domačega rumenega po $8\frac{3}{4}$ laške lire

lepih mešičkov tujega rumenega po $8\frac{1}{2}$ laške lire
„ „ Japaneškega zelenega po $7\frac{3}{4}$ „ „
slabejih mešičkov . . . . . po $4\frac{1}{3}$ „ „
toraj eno k drugim po $7\frac{1}{2}$ lire za kilo (lira je blizo naša stara dvajsetica).

Novara 7. malega srpana 1873. Prodanih mešičkov v tem letu je bilo 529·211 kilov, med katerimi je zapopadeno tudi 48·376 kilov mehkih, in poginjenih 3850. Cena počez je bila $6\frac{1}{3}$ lir. za kilo. Nasproti lanskemu letu, ko je prišlo 485·415 kilov mešičkov na sejm, v katerih je zapopadeno bilo tudi 77·577 kilov mehkih in 9002 kilov poginjenih ob preji, bi se moglo misliti, da se je letos več pridelalo kakor lansko leto; al letos je veliko blaga po sejmu v fabrike šlo, zato, ker posestniki niso poprej malemu kupu fabriškemu verjeli, dokler se tega niso na sejmu prepričali. Na vsako stran je pa letošnje blago boljše od lanskega; to trdijo tudi fabrikantje, in kaže tudi to, da je letos manj mehkih kakor jih je bilo lansko leto.

Tako piše „Perseveranca“. Zdaj pa sodite svilorejci sami, kakošna cena je bila na stolu predilnic. Kilo (kilogram) je malo več kakor $1\frac{3}{4}$ funta naše vage, in malo manj od 2 funtov. Italijanska lira ali frank v papirji je blizo naša stara dvajsetica. Po takem je v Navari bila cena druga k drugi 1 gold. 34 kr. Zdaj pa žive tje vozite!

To govori dosti glasno, da se moramo proti takim nezgodam doma oborožiti.

V Metliki.

Jožef Pohlin.*)

Kako naj bi se sršeni iz konj spravili?

Odgovor na vprašanje.

„Novicam“ je došlo sledeče vprašanje:

„Drage „Novice“, kupil sem kobilico, 4 leta staro, ki ima sršene v sebi; večkrat se prikažejo iz zadnjice debeli kakor fižol. Prosim Vas, da bi povedale, kako bi se le-ti sršeni iz nje spravili?“

Odgovor. Natura sama bode to še ta mesec storila, kar je že začela delati pretekli mesec. Vam ni treba nobenega zdravila za to. Gledite, to je pa tako.

Brenceljnov, ali kakor Vi pravite, sršenov je več sort. Goveda, jeleni itd. imajo svoje, ovce tudi svoje, konji pa zopet svoje. Brencljevka kot muha leže jajčica govedom pod kožo večidel na hrbtu, ovcam v nosnice, konjem okoli gobca. Od todi — postava nature je taka — pa se jajčica pri ovcah iz nosnic potegnejo više gori, da pridejo v votlino čepine in od tod v rogove ovci, pri konjih pa okoli gobca položena jajčica požre konj v želodec. Iz jajčic pa se v nekkih tednih napravijo črviči, ki v nosnih votlinah ali rogovih nadlegovajo ovce, da večkrat z glavo stresaajo, dokler se jim rog ne odžaga in črviči ne vzamejo ven; pri konjih, posebno tacih, ki so spomladi na pašo hodili ali katerim je na polji med potjo brencljevka jajčica okoli gobca položila, pa zležejo jajčica v želodec; tukaj se premené v črviče kakor drobán fižol debele, ki se primejo, včasih po 10, 20, 30 in še več, želodca tako, da se luknjica pozna, kamor so se zasadili, in tu ostanejo do meseca malega ali velikega srpana, dokler, popolnoma godnih, ne pahne natura sama pri zadnjici iz sebe, da padejo z blatom od živine; ondi pa se, če jih konj z zadnjima nogama ne poteptá, iz godnih črvičev brž premenijo v muhe (brencljne) in odletijo.

Taki so spremeni jajčic konjskih brencljnov v črviče, katerim je natura odločila samo konjski že-

*) Po popisu oni keber ne bo uš philoxera, ampak trtjon druge vrste (Vrtovčeva „Vinoreja“ str. 45.) Vred.

lodec za bivanje, kakor ovčjim črvičem samo nosnice; če una ne pride v želodec, ta pa ne v nosnice, morajo jajčica brž konec vzeti; drugod ne morejo živeti, kakor človeška uš le na človeku, živinska le na živini.

Ti črviči v želodcu konjskem so pa, čeravno se včasih globoko va-nj zasadé, mirni gostači in ne škodujejo živini nič. Ko pride čas (meseca srpana), da so godni za spremembo v muhe (brenceljne), takrat se ločijo od želodca in skozi čeva gredó ven. — To se godí ravno zdaj pri Vaši kobili. To mora biti, in natura sama opravi to. Zato bodite brez skrbi.

Znanstvene stvari.

Poročila o Matičinih zborih.

Poročilo o XXVIII. skupščini Matičinega odbora

17. julija 1873.

(Dalje.)

Izmed drugih važnejših opravil in dopisov navaja tajnikovo poročilo še sledeče:

Sim. Jenkova zapuščina se je 28. novembra leta nazaj poslala gosp. Tomažu Zupanu v Kranj po sklepu odborovem v 27. skupščini.

Pogodba, sklenjena z Giontinijem o prodaji lastine 1. dela telovadbe od 1. marca 1871., šte. 49., je prišla ob veljavo zato, ker je rajni Blaznik dal podobe zbrusiti s kamenov, toraj Giontini ne more dobiti podob, narisanih na kamen, kakor bi jih bil imel dobiti po pogodbi. — Se ve da je g. Giontini tega nekoliko sam kriv, ker je celó predolgo čakal z natisom.

Nekoliko šolskih knjig bilo je podarjenih; tri take prošnje so še nerešene ter čakajo izreka odborovega.

Prav z veseljem smo ustregli prošnji Celovških gimnaz. dijakov, katerih prošnjo je podpiral gosp. prof. pl. Kleinmayer, — prvi takov glas iz Koroškega. Prav tako smo tudi srčno radi v dar poslali nekoliko knjig Celjskim gimnaz. dijakom, katerih se je na spodbudo gosp. prof. Fr. Orešeca mnogo vpisalo v Matico, — in s tremi šolskimi knjigami vsako po 5 iztisov ubogim učencem Ljutomerske niže realke. Naj iz razjasnilnega dotičnega dopisa slavn. odboru objavim to le, ker je gotovo zanimivo vedeti. „Učitelj Ljutomerske niže realke plačuje se iz neke ustanove (nam. dr. Gottweissa). Ta je pa v svoji oporoki določil, da mora biti poduk na tej šoli v nemškem in slovenskem jeziku. Za to določbo pa Slovenci in učitelj realke do lanskega leta nismo vedeli, kajti testament pokojnega Gottweissa imela je slovenščini neprijazna srenja v rokah. Na podlagi omenjene oporoke je pa tukajšnji učitelj realke — rodóm Čeh — pripravljen prednašati nekatere predmete tudi v slovenskem jeziku“.

Rešila čakajo še prošnje: a) farne bukvarnice v Zatičini, b) učiteljske knjižnice ljublj. okraja, c) bralnega društva v Dobu. Naj slavn. odbor izreče, ali se jim ustreže ali ne? (Odbor pritrdi.)

Predsednik dr. Costa bere izročeno mu prošnjo društva „Narodne šole“ a) ali za podaritev nekaterih knjig ali b) vsaj prepustiti jej knjige po ceni taki, po kateri se oddajajo bukvarjem. — Obravnave o tej prošnji se je udeležilo mnogo odbornikov in po dr. J. Bleiweisovem nasvetu se je sklenilo, društvu kolikor se dá v prvem, in popolnoma v drugem obziru ustreči, pričakovaje, da bode omenjeno društvo učitelje vabilo k pristopu k Matici.

Zanimiva utegne komu biti vest, da vojno ministerstvo severno-Amerikanskih držav je tudi nam po-

slalo 3 izkaze in 3 karte o obnebnih razmerah v Washingtonu 16 oktobra 1872. l.

Gosp. dr. vitez Miklošiču, ki ga je zadnji občni zbor izvolil za častnega uda, poslala se je krasno pisana diploma; — odgovora o sprejemu še nismo prejeli.

„Hrvatski pedagog. književni sbor“ v Zagrebu nam naznanja svoj sklep, „da če od svoje naklade vsem jugoslov. učiteljišem, katerih je 10, poslati po jedan iztisek s tem namjerom, da se kao dar uruči onemu pripravniku zadnje godine, koji z najboljim uspjehom svoje nauke završio bude“ — ter nagovarja tudi Matico našo, da bi isto tako sklenila. — Ker se ta čin vjema z Maticnim namenom, zato nasvetujem: naj sl. odbor izreče, da hoče prav tako ravnati.

Tri želje so bile izgovorjene pri VIII. občnem zboru, in sicer: a) o preuredbi in dopolnitvi pravnega reda, kar se tiče tajništva; b) zarad izdaje šolskih knjig; in c) o izdaji popularne knjige o najnavadnejših domačih rastlinah. — O prvih dveh še odbor, o tretji pa odsek za izdavanje knjig, kteremu je bila izročena pri občnem zboru, ni sklepal, morda sl. odbor danes katero reče ali kaj ukrene? — O dveh prvih točkah se vname precej obširna obravnava, ktere so se udeležili mnogi odborniki, da-si tudi je bil gosp. dr. Costa opomnil, da nobeno teh vprašanj prav za prav ni namenjeno za rešitev ali obravnavanje danes, sicer bi bila vsaka stvar posebno številko dobila v dnevnem redu, ker je vsako dosta važno samo za-se; — ampak zdí se mu, da je tajnik te želje navél le zarad tega, da jih, ker so iz občnega zbora in še nerešene, ne izpustimo iz oči, ampak da se jih, če pride potreba, takrat poprimemo. — Prva želja — nadaljuje — je celó nepotrebna, ker ustanovljeni naš opravljeni red o tajništvu popolnoma zadostuje; drugi želji ustreže prihodnji deželni zbor, ako sprejme dotični nasvèt deželnega odbora; tretja naj se izroči odseku za izdavanje knjig. Morda pa vendar kdo želi govoriti ali kaj predlagati?

(Dalje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* *Občni zemljepis*, spisal in založil Janez Jenkenko, profesor v Trstu.

Tako se zove nova knjiga, blizo 30 pól v veliki osmerki debela, ki je ravnokar na svetlo prišla, v prvi vrsti namenjena našim srednjim šolam in učiteljskim pripravnicam, a tudi toplega priporočila vredna vsem nadaljevalnim ljudskim šolam, vsem bralnicam po mestih in kmetih, na kratko rečeno, vsacemu človeku kakoršnega koli stanú, bodi se obrtnijskega, kmetijskega ali družega, ki hoče vedeti, kakošen je celi svet. Njena osnova je taka, da pred vsem se razlaga: Zvezdoznanski zemljepis (popis zemlje naše, solnca, lune, zvezd itd.), prirodoznanski zemljepis (morje, suha zemlja, ognjeniki, potresi, voda, zrak, človek, plemena človeškega rodú, razdelitev ljudi po raznih jezicah itd.); tretji najobširniši del zemljepisa je pa državnozanski, ki spada v več razdelkov: v prvem se obdeluje Evropa sploh z vsemi državami Evropejskimi (Avstrija je obširno popisana po vseh posamesnih deželah, njihova obrtnost, kupčija, šolstvo itd.); drugi razdelek obsega Azijo sploh in njene posamezne države in dežele; isto tako dalje obdeluje Ameriko (severno in južno) in Avstralijo. — Iz kratkega tega posnetka bralci lahko sami sodijo, koliko različnega poduka za vsacega človeka je nakopičenega v tej knjigi. Povedati jim pa moramo še to, da je pisatelj povsod tudi rabil novo mero, katera bode kmalu tudi pri nas vpeljana, in da povsod je ustavljal najnovejša števila. Če jih vrh tega še zagotovimo,